

Prinosi biografiji prim. Dragutina Schwarz

Martin Šarinić i Petar Šarinić

Medicinski centar Sisak i Medicinski centar Doboj

UDK 617 – 089:929 Schwarz

Prispjelo: 8. kolovoza 1990.

Na temelju dokumenata autori nižu podatke iz biografije prim. dr. med. Dragutina Schwarz, značajnog šefa Kirurškog odjela zagrebačke Zakladne bolnice.

Ključne riječi: Schwarz Dragutin (1868 – 1917)

Dr. med. Dragutin Schwarz, notiran i kao Carl, odnosno Karl,^{19,23} rodio se 12. travnja 1868. godine u Varaždinu od roditelja Alberta i Ivane rod. Neuman, koji su imali 5 sinova i 4 kćerke.¹⁶ Misli se da je obitelj A. Schwarz došla u Varaždin iz Ugarske preko Hrvatskog zagorja.¹⁷ Dragutinov otac Albert Schwarz rođen je 1827. godine,⁴ bio je trgovac i trgovac vinom (Kaufmann und Weinhaendler), ali se već 1892 godine navada da Albert i Ivka Schwarz nisu više vlasnici tvrtke »Albert Schwarz i sin« u Varaždinu.^{6,17,24} Nema podataka da je A. Schwarz bio vlasnik »svratišta, gostionice i kavane« u Varaždinu.¹⁴

Dragutin Schwarz stanovao je kod oca u varaždinskoj Dugoj ulici br. 214,⁷ koja se zvala i Lange Gasse, odnosno u 18. stoljeću Dugi Konecz, a danas Ulica maršala Tita.¹⁵

Medu 16 učenika, jedini je Dragutin osmi razred gimnazije u Varaždinu završio sa »I. red sa odlikom« 30. srpnja 1885. godine.⁷ U svjedodžbi čitamo da je samo, od naukovnih predmeta, iz hrvatskog jezika imao »veoma dobar«, dok mu je čudorednost »uzorna«, a marljivost »neumorna«. Studirao je na Medicinskom fakultetu u Beču, te je nakon položenog i III. rigorosa promoviran 2. svibnja 1891. godine.^{23,24} U I. semestru studija (1885. godine) stanovao je u Spitalgasse br. 23.²⁴

Druga Univerzitetska ginekološka klinika prof. Ernsta Wertheima, sagrađena oko 1909. godine, nosila je u toj ulici isti kućni broj.²⁵ Je li na mjestu studentskog kvartira brućoša Dragutina Schwarz kasnije izrasla ta Wertheimova klinika?

Koncem studija (27. 2. 1891. godine) biva mu iz bjelovarskog K. u K. Popunidbenog zapovjedništva br. 16, preko Varaždina, poslan u Beč poziv za vojsku u svojstvu »jednogodišnjeg dobrovoljca«. Od kada do kada je točno služio »dobrovoljca«, nismo istražili, no dopisom Varaždinske pješачke regimente od 15. 7. 1892. godine je dr. Carl Schwarz imenovan pričuvnim »liječnikom asistentom«.⁹

Htijući putovati u Njemačku, traži u Varaždinu, 2. travnja 1892. godine, putovnicu na 1 godinu dana, koja mu se dopisom Kr. velikog župana već nakon tri dana odobrava.^{10,11}

Nakon završenog studija i svršene vojske, radi jedno vrijeme na Internjoj klinici prof. Otta Kahlera i

u Dermatološkoj klinici prof. Moritza Kaposia (izvorno, prvobitno Kohn⁵) u Beču.⁴ Budući da je Kahler umro mlad, sa 44 godine života (1893. godine), pretpostaviti je da je dr. D. Schwarz bio jedan od njegovih zadnjih učenika/suradnika.⁵

Dr. Dragutin Schwarz (**slika 1, 2**), nakon studija i specijalizacije operativne medicine kod Woelflera u štajerskom Grazu, jedno kratko vrijeme (od 11. 1. 1895. do 22. 5. 1895. godine) vodi osječku Kirurgiju. Nakon toga na temelju natječaja postaje primarni liječnik Kirurškog odjela Zakladne bolnice u Zagrebu, češće nazivanom i Bolnicom milosrdne braće. Taj Odjel je vodio 19 godina, odnosno do ljeta 1914. godine, tj. do manifestacije teške kronične bolesti, od koje i umire u Beču 11. siječnja 1917. godine.⁴

Kada se govori o liječniku dr. med. Dragutinu (Carlu, Karlu) Schwarzu, potrebno je znati slijedeće: koncem 19. stoljeća na bečkoj medicini studirala su tri studenta imenom Carl Schwarz, od kojih je naš Dragutin bio 4 godine mlađi od Ugra (Madara), rođenog 31. 7. 1864. godine, i 4 godine stariji od Bečanina Carla Emila Ritter von Schwarz, rođenog 3. 2. 1872. godine.^{3,23,24}

Takoder je i u Hrvatskoj bilo više liječnika prezi-
menom Schwarz, primjerice Ante, Dragutin, Dragutin ml., Milan, Milivoj, Vatroslav, te Žigaali pisan Švarc, kao i Oton Schwarz u Zenici. Svi ti Schwarz i Švarc nisu bili ni u kakvom srodstvu sa prim. Dragutinom Schwarzom, kojemu prefiks se. (senior) ne bi bio suvišan iz gornjih razloga.^{1,2,12,13.}

ZAKLJUČAK

Prim. dr. Dragutin Schwarz spada među najznačajnije hrvatske liječnike svojega doba (između 1895. i 1914. godine). Radio je, kao »vanredno naobražen u svim granama kirurgije«, u svim oblastima operativne medicine, zbog čega današnji pojam kirurga nije identičan tadašnjem dijapazonu operatera. Posebnu naklonost je imao prema abdominalnoj kirurgiji, poglavito kirurgiji želuca⁴ i urologiji.^{20,21,22} Kao trajna zasada iza njega je ostao pojam »ulcus penetrans« i takoder još i danas važeća konstatacija »Ohne Saure kein Ulkus« iz 1910. godine (**slika 3**).^{18,19} Osim toga

zdušno je primjenjivao lumbalnu anesteziju, kojoj je »prvi od naših kirurga upoznao prednosti«.4

Svojim staleškim i stručnim djelovanjem u Zboru liječnika i na stranicama Liječničkog vjesnika i u nje- mačko-austrijskim medicinskim publikacijama, te kao bolnički kirurg-praktičar velikog formata, zna- čajno je doprinio razvoju hrvatske operativne medi- cine i time zaslužio našu pažnju.

SLIKA 1.

Prim. Dragutin Schwarz, crtež Klementa Crnčića, godina?

PHOTO 1.

Primarius Dragutin Schwarz, drawing by Klement Crnčić, year?

SLIKA 2.

Autograf prim. dr. Dragutina Schwarz iz 1895. godine

PHOTO 2.

Autograph by prim. Dragutin Schwarz in 1895.

Ueber penetrierende Magen- und Jejunalgeschwüre

von
Dr. Karl Schwarz,
Primararzt am Spital der barmherzigen Brüder
in Agram.

SONDERABDRUCK
aus
Brun's Beiträge für Klinische Chirurgie
67. Band, Seite 96 bis 128
— 1910

SLIKA 3.

Članak Dragutina Schwarz iz 1910. godine

PHOTO 3.

An article by Dragutin Schwarz in 1910

LITERATURA

1. Bibliografija medicinske literature i graničnih područja objavljene u izdanjima Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja od 1876. do 1937. godine, priredio V. Cepulić, Tipografija D.D., Zagreb.
2. Bibliografija Liječ Vjesn od 1877. do 1977. urednik Ž. Poljak, Liječ Vjesn 1978; 100:229.
3. Gall F. (Archiv der Universitaet Wien) osobno pismo, Beč 29. 9. 1977.
4. Gottlieb A. Dr. Dragutin Schwarz, nekrolog, Liječ Vjesn 1917; 39: 102-4.
5. Guttman W. Medizinische Terminologie, Urban-Schwarzenberg, Berlin 1919.
6. HAV (Historijski arhiv u Varaždinu), AGV (Arhiv grada Varaždina) spis br. 1037.
7. HAV, Arhiv gimnazije u Varaždinu, Imenik učenika 8. razreda šk. godine 1884/85.
8. HAV, AGV, spis br. 2270/1891.
9. HAV, AGV, spis br. 8369/1892.
10. HAV, AGV, spis br. 4214/1892.
11. HAV, AGV, spis br. 4382/1892.
12. Imenik članova Zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije u Zagrebu za godinu 1911. Liječ Vjesn 1912; 34:1.
13. Imenik članova ZLH za godinu 1914. Liječ Vjesn 1915; 37:prilog br. 1.

14. *Lentić-Kugli I.* Prilog istraživanju varaždinskih svratišta, gostionica i kavana u 18. i prvoj polovini 19. stoljeća, Godišnjak GMV, Varaždin, 1975.
15. *Lentić-Kugli I.* Osobno pismo, Zagreb 21. 4. 1977.
16. *Švarc I.* Osobno pismo, Pariz 19. 1. 1977.
17. *Švarc I.* Osobno pismo, Pariz 9. 2. 1977.
18. *Schwarz D.* Prilog patologiji i kirurškoj terapiji penetrirajućeg čira. Rad Sбора liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije, Dionička tiskara, Zagreb 1899.
19. *Schwarz D.* Ueber penetrirende Magen und Jejunalgeschwure, Brun's Bei Klin Chir, Band 1910; 67:96 – 128.
20. *Šarinić P.* Pabirci iz naše medicinske prošlosti. Liječ Vjesn 1971; 92:1435 – 41.
21. *Šarinić P.* Je li zagrebački kirurg Dragutin Schwarz uradio prvu nefrektomiju u Hrvatskoj? Liječ Vjesn 1980; 102:205 – 7.
22. *Šarinić P.* Prinosi za povijest hrvatske urologije. Acta Hist Med, Stom, Pharm, Med Vet 1987; 27:157 – 74.
23. *Wyklicky H.* (Institut fuer Geschichte der Medizin der Universitaet Wien), osobno pismo, Beč 30. 9. 1977.
24. *Wyklicky H.* (Institut ..... der Universitaet Wien), osobno pismo, Beč 27. 10. 1977.
25. *Thorwald J.* Die Frauenaerzte, »Stern«, Hamburg 3. 11. 1977.
26. *Utvić V.* Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874. do 1974., Osijek 1974; 34,102119.

Abstract

CONTRIBUTIONS TO THE BIOGRAPHY OF PRIM. DRAGUTIN SCHWARZ

Martin Šarinić and Petar Šarinić

Medical Centre Sisak and Medical Centre Doboj

The authors present relevant data from dr. Schwarz's biography. Dr. Dragutin Schwarz was an outstanding head of Department of surgery in »Zakladna bolnica« Zagreb.

Key words: Schwarz Dragutin (1868 – 1917)

Received: 8th August, 1990